

„Zelené karty nejsou jen nástrojem ke zrychlení procesu získávání zaměstnanců ze zahraničí.“ Rozhovor s Jiřím Sezemským, tiskovým mluvčím MPSV, a Zdeňkem Králem, zástupcem ředitele OAMP MV

Barbora Tošnerová

Abstrakt:

Zelené karty představují nový typ povolení, který má cizincům ze třetích zemí usnadnit přístup na český pracovní trh. Přesto dosud není zcela jasné, co nového tyto karty skutečně přinesou. Rozhovor se zaměřuje na postavení cizince na trhu práce po zavedení zelených karet a na kroky, které této změně budou předcházet. Na otázky odpovídali Jiří Sezemský, tiskový mluvčí Ministerstva práce a sociálních věcí, a Zdeněk Král, zástupce ředitele Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra.

Zelené karty jsou součástí novely zákona o zaměstnanosti, kterou už schválily obě komory parlamentu. V současnosti chybí jen podpis prezidenta České republiky. Oproti současným opatřením, kdy k pobytu a k práci na území ČR jsou pro cizince ze zemí mimo EU nezbytná dvě povolení, v budoucnosti by mělo stačit jedno - zelená karta. V návrhu zelených karet je stanoveno, že pracovní místo, které se úřadům práce nepodařilo obsadit do 30 dnů občanem ČR, občanem jiného státu EU či jeho rodinným příslušníkem, má být nabídnuto cizincům ze třetích zemí. Databáze těchto míst bude zveřejněna na volně přístupném webovém portálu, což je důležitá změna, která by měla omezit moc pracovních agentur. Zelené karty mají začít platit od 1. ledna 2009. Cizinci o ně budou moci žádat na zastupitelských úřadech ČR, případně pokud nějakou dobu pracují v Česku legálně (konkrétní situace jsou stanoveny v novele zákona), mohou zažádat o zelenou kartu i na území ČR. Výhodou oproti současným povolením je, že žádost o zelenou kartu nemusí být podána osobně, ale stačí ji zaslat poštou, což by také mělo celý proces urychlit.

Zelené karty se dělí na tři kategorie – kategorie A pro kvalifikované pracovníky s vysokoškolským vzděláním a klíčový personál s platností na tři roky a s možností obnovy po skončení platnosti, kategorie B pro cizince minimálně s vyučením s platností na dva roky a opět s možností prodloužení, a kategorie C pro ostatní cizince s povolením na dva roky, které

po skončení platnosti nelze již obnovit. Držitelé zelených karet mají také nárok na 60denní ochrannou lhůtu, během níž si mohou hledat nové zaměstnání v případě, že ztratili práci bez vlastního zavinění. Tato ochranná lhůta platí už v prvním roce pobytu v ČR, což je výrazným zlepšením oproti současnosti, kdy cizinec má nárok na ochranu až od druhého roku práce v ČR. Cizinec si musí ale během 60denní ochranné lhůty zařídit komerční zdravotní pojištění. Pokud tak neučiní, může mu být zelená karta odebrána.

Pozn. aut. - V textu jsou respondenti označováni jako MV – Zdeněk Král z Ministerstva vnitra, a MPSV - Jiří Sezemský z Ministerstva práce a sociálních věcí.

Zelené karty mají začít platit od 1. ledna 2009. Kdy si je cizinci¹ mohou začít vyzvedávat?

MV: Vzhledem k tomu, že novela zákona o zaměstnanosti vstoupí v platnost až k 1. 1. 2009, zelené karty se budou moci vydávat až od tohoto data, stejně tak to bude i s žádostmi o tento typ povolení.

Znamená to, že od ledna 2009 mohou cizinci přijít do ČR jen se zelenou kartou?

MPSV: Ne, kromě zelených karet bude i nadále existovat možnost pracovat v ČR na základě povolení k zaměstnání vydaného úřadem práce.

Kolik bude pořízení zelené karty stát? Bude tento dokument levnější než jiné formy pracovního a pobytového povolení?

MV: Správný poplatek za podání žádosti o vydání zelené karty je stanoven na 1.000,- Kč, což je oproti současnému vyřízení povolení k zaměstnání a udělení víza k pobytu nad 90 dnů částka nižší.

Pozn. aut.: Povolení k zaměstnání stojí 500,- Kč. Povolení k pobytu podléhá správnímu poplatku 1000,- Kč.

Může s cizincem, který získá zelenou kartu, přijet i rodina?

MV: Ano, jeho rodinní příslušníci mohou získat povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny, ale až po určité časové době. Pro držitele zelené karty, kteří patří do kategorie kvalifikovaných pracovníků s vysokoškolským vzděláním či klíčového personálu, platí, že musí na českém území pobývat nejméně 6 měsíců, aby jeho rodinní příslušníci mohli požádat o povolení. Pro držitele zelené karty, který patří do kategorie minimálně s vyučením, platí, že musí v ČR pobývat nejméně 1 rok, aby jeho příbuzní mohli požádat o povolení.

¹ Pojmem cizinci jsou v rozhovoru myšleni občané států mimo země EU.

Mají rodinní příslušníci nárok na sociální podporu ze strany ČR (např. v případě těhotenství manželky držitele zelené karty)?

MPSV: Rodinní příslušníci držitelů zelených karet, kteří pobývají na území ČR, mají stejné právo na sociální zabezpečení jako ostatní cizinci ze třetích zemí. O dávky státní sociální podpory mohou zažádat po uplynutí 365 dní ode dne hlášení k pobytu na území ČR. Z dávek pomoci v hmotné nouzi mohou čerpat pouze mimořádnou okamžitou pomoc. Nárok na dávky sociální péče pro osoby se zdravotním postižením nemají.

Jaké má cizinec z kategorie C, tedy s nízkou nebo žádnou kvalifikací, možnosti, pokud mu po dvou letech vyprší platnost zelené karty? Musí se opravdu neprodleně vrátit domů?

MV: Zelená karta vydaná cizinci z kategorie C se neprodlužuje, to znamená, že v souvislosti se skončením platnosti této karty je cizinec povinen z území vycestovat.

Existovala nějaká informační kampaň pro cizince o zavedení zelených karet?

MV: Informační kampaň dosud neproběhla už s ohledem na to, že dosud není ukončen legislativní proces schvalování příslušné právní úpravy.

Bude mít zavedení zelených karet vliv na personální strukturu a kapacitu konzulátů?

MV: O struktuře konzulátů rozhoduje ministerstvo zahraničí, ale v rámci dosavadních meziresortních jednání o zelených kartách nebylo uvažováno o personálním posílení konzulátů.

Cizinec se zelenou kartou nesmí po dobu jednoho roku změnit z vlastní vůle zaměstnavatele. Z jakého důvodu je zde toto omezení?

MV: Cizinec teoreticky smí během prvního roku z vlastní vůle změnit zaměstnavatele, ale podat žádost o novou zelenou kartu může během prvního roku jen ze zahraničí, což znamená vycestovat z území ČR. Cizinci také není poskytnuta ochranná lhůta, protože opustil zaměstnání z vlastní vůle.

Pozn. aut. Ve skutečnosti tak celý proces s žádáním o zelenou kartu začíná nanovo. Pro cizince je teoreticky výhodnější zůstat ve sjednané práci jeden rok a poté zažádat o novou zelenou kartu na nové místo přímo z území ČR.

Může se stát, že firma slíbí cizinci práci, a poté co cizinec přijede, k uzavření smlouvy nedojde nebo k němu dojde za výrazně horších podmínek? Pokud ano, existuje pro cizince nějaká ochrana?

MPSV: Riziko, že i přes předchozí pozitivní jednání se zaměstnavatelem není nakonec zájemce o zaměstnání přijat, hrozí nejen cizincům, ale i každému občanu ČR nebo jiného členského státu EU. Pokud je cizinec přijat do zaměstnání za výrazně horších podmínek, pak má možnost obrátit se na Státní úřad inspekce práce s podnětem k provedení kontroly dodržování rovných podmínek při zaměstnávání.

MV: Pracovní smlouva musí odpovídat podmínkám, které byly uveřejněny v nabídce volného pracovního místa. Nelze zcela vyloučit, že k uzavření pracovní smlouvy nedojde, i když toto by měly být ojedinělé případy. V tom případě by nebyl naplněn jeden z předpokladů pobytu cizince na území, tj. existence pracovního poměru, resp. zaměstnání jako účelu pobytu. Na základě toho by byla platnost zelené karty zrušena.

Mohou i neregulérní migranti požádat o zelené karty na území ČR?

MV: Ne.

Na stránkách domaver.cz se objevil názor, že není nutné ani zavádět zelené karty, ale stačilo by urychlit současné vyřizování žádostí. Co si o tom myslíte?

MV: Zelené karty nejsou jen nástrojem ke zrychlení procesu získávání zaměstnanců ze zahraničí. Tento model má širší konsekvence, např. minimalizace byrokratické zátěže zaměstnavatelů i cizinců jako uchazečů o zaměstnání, usměrňování imigrace, postupné odstranění nekalých praktik některých „zprostředkovatelů“ apod. .

Proč jste pojmenovali tento nový typ povolení zelená karta?

MV: Protože se jedná o pobytový institut s rozšířeným obsahem (opravňuje k pobytu i k výkonu zaměstnání), který se vymyká stávající systematické pobytových titulů podle cizineckého zákona, a bylo nutno jej jednoznačně odlišit. V názvu nehledejte skryté významy (modrou barvu nám obsadila EU).

Jak jsou zelené karty kompatibilní s návrhem modrých karet Evropské unie?

MPSV: Oba systémy budou moci fungovat vedle sebe. Zelené karty budou moci být vydávány na volná pracovní místa, která nebudou do 30 dnů od jejich nahlášení obsazena českým občanem nebo občanem jiného členského státu EU, a požadovaná kvalifikace bude rozhodující pro určení, jaký typ zelené karty bude vydán. Modré karty by měly být vydávány pouze vysoce kvalifikovaným cizincům.

MV: Zelené karty jsou národním pobytovým titulem; neproběhla komparace s návrhem modrých karet EU již proto, že o modrých kartách se dosud vedou jednání. I po případné

dohodě o modrých kartách se předpokládá, že ty zelené zůstanou nadále funkční jako národní produkt.